

Zlatá bula Ondreja II.*)

V mene svätej a nerozdielnej Trojice.

Ondrej, z Božej milosti naveky kráľ Uhorska, Dalmácie, Chorvátska, Ramy, Srbska, Haliče a Vladimírska.

Pretože sloboda tak popredných šľachticov nášho kráľovstva, ako aj iných, ustanovená svätým kráľom Štefanom³ skrz moc niektorých kráľov, niekedy vylievajúcich svoju zlosť, niekedy tiež berúcich ohľad na falošné rady ľudí nespravodlivých a sledujúcich svoj prospech, bola v premnohých bodoch umenšená, mnoho ráz títo naši poprední nás a našich predkov, svojich kráľov, mnohými prosbami a žiadosťami často upomínali ohľadne zlepšenia nášho kráľovstva.

My teda chceme urobiť zadosť vo všetkom, ako sa patrí, obzvlášť preto, že medzi nami a nimi... už často došlo k nedorozumeniu; preto... Udeľujeme tak týmto ako aj iným ľuďom nášho kráľovstva slobodu, udelenú svätým kráľom.

Iné záležitosti patriace k zreformovaniu našej krajiny nariadíme upraviť týmto spôsobom:

I. zákonný článok

Nariadíme, že každoročne na sviatok svätého kráľa⁴, ak sa nejaká ťažká udalosť neprihodi, alebo by nám zabraňovala choroba, boli (:sme:) povinní osláviť (:usporiadať snem:) v Stoličnom Belehrade⁵.

A keby sme nemohli byť prítomní, bezpochyby príde namiesto nás palatín a z našej moci vypočuje spory. Všetci servienti, ktorí chcú, nech sa sem slobodne zídu.

II. zákonný článok

Chceme tiež, že my ani naši nasledovníci nikdy neuväznia servienta, alebo ho nezničia pre priazeň niektorého veľmoža, kým by neboli vyzvaní a súdom usvedčení.

III. zákonný článok

Tiež nebudeme vyberať poplatky a slobodné denáre na majetkoch servientov.

Ani od ľudí (**poddaných**) patriacich cirkvi.

IV. zákonný článok

Ak nejaký servient zomrel bez syna, štvrtú časť majetku obdrží dcéra, o ostatnom rozhoduje sám ako chce...

---

*) Prameň: <http://web.archive.org/web/20070728214100/http://www.kralm.szm.sk/zlatabula.pdf> (2010-01-13)

V.

Župani⁹ nech nerozhodujú o majetkoch servientov, iba v sporoch o mince a desiatky¹⁰. Hradskí špáni" nech nikoho nesúdia, iba ľud svojho hradu.

Zlodejov a zbojníkov kráľovskí bilochi¹² nech však súdia pred súdom patričného župana.

VI. zákonný článok

Ľudia spolu sprisahaní nemôžu menovať zlodejov, ako bývalo zvykom.

VII. zákonný článok

Ak kráľ chce viesť výpravu mimo krajiny, servienti nie sú povinní ísť s ním, iba ak na jeho náklady.

A po návrate nech sa neprijme nad nimi vojenský súd. Ak však z protivnej strany vpadne vojsko do krajiny, všetci do jedného sú povinní (:ju brániť:).

Tiež, ak by sme chceli ísť s vojskom mimo krajiny, všetci, ktorí držia komitáty¹³, sú povinní ísť s nami na naše náklady.

VIII. zákonný článok

Palatín rozsudzuje všetkých obyvateľov našej krajiny bez rozdielu postavenia.

Ale spory servientov, za ktoré by mohli byť popravení alebo stratiť majetok, nemôže rozhodnúť bez vedomia kráľa,

Na svojom dvore môže mať len jedného sudcu.

IX. zákonný článok

Náš dvorský župan, kým zostáva pri dvore, môže súdiť a spor započatý pri dvore kdekoľvek rozhodnúť.

Ale, ak zostáva na svojom majetku, nemôže dať pristávať¹⁴, ani pozývať stránky.

X. zákonný článok

Ak niektorý vazal má česť zomrieť vo vojenskej službe, jeho syn alebo brat nech sa obdaruje rovnakou poctou.

A ak servient týmže spôsobom zomrie, jeho syn, ak sa kráľovi zapáči, nech sa odmení.

XI. zákonný článok

Ak hostia alebo dobrí ľudia prídu do krajiny, nemôžu dosiahnuť hodnosti bez (:súhlasu:) kráľovskej rady.

XII. zákonný článok

Manželky zosnulých bez potomkov alebo zákonite odsúdených na smrť alebo padlých v boji alebo z iných príčin, nesmú byť oklamané na svojom vene.

XIII. zákonný článok

Servienti, ktorí nasledujú dvor, alebo ho sprevádzajú, nesmú utláčať a zdierať chudobných.

XIV. zákonný článok

Tiež, ak by sa nejaký župan nedržal čestne vzhľadom na postavenie svojho komitátu, alebo by znivočil svojich hradských ľudí, usvedčený z tohto pred celou krajinou, nech sa hanebne pozbaví svojej hodnosti a vynahradí odňaté (:škodu:).

XV. zákonný článok

Jazdci, psiari a sokolníci nech sa neodvážia bývať v dedinách servientov.

XVI. zákonný článok

Celé komitáty alebo akékoľvek hodnosti s večným právom na majetky nebudeme udeľovať.

XVII. zákonný článok

Avšak majetky, ktoré niekto dostal za spravodlivú službu, nech sa za nejaký čas neodnímajú.

XVIII. zákonný článok

Ďalej servienti, keď sme im dovolili, môžu slobodne ísť k nášmu synovi ako od väčšieho k menšiemu a preto nech sa ich majetky neničia.

Nikoho odsúdeného spravodlivým súdom nášho syna alebo začatý spor, prv ako sa o tom istom (:spore:) nerozhodne u neho, neprijmeme a naopak náš syn.

XIX. zákonný článok

Hradskí jobagioni¹⁵ nech žijú podľa slobody ustanovenej svätým kráľom Štefanom.

Podobne nech žijú i hostia, ktoréhokoľvek národa podľa slobody udelenej na začiatku.

XX. zákonný článok

Desiatky nech sa nevykupujú v striebre, ale nech sa platia ako sa urodilo vína a siatin.

Ak by tomu biskupi protirečili, nebudeme ich podporovať.

XXI. zákonný článok

Biskupi nech nedávajú desiatky z majetkov (:svojich:) služobníkov od koni a ani ich ľudia nie sú povinní priväzať svoje desiatky na kráľovské majetky.

XXII. zákonný článok

Naše bravy nech sa nepasú v lesoch a na lúkach servientov bez ich dovolenia.

XXIII. zákonný článok

Naša nová minca nech sa udržuje po celý rok bezo zmeny od Veľkej noci do Veľkej noci. A denáre nech sú také, aké boli za čias kráľa Bela¹⁶.

XXIV. zákonný článok

Komorskými grófmi¹⁷, mincovníkmi, soľníkmi a mýtnikmi nech sú šľachtici kráľovstva. Izmaeliti¹⁸ a Židia sa nimi nemôžu stať.

XXV. zákonný článok

Soľné sklady nech sa nedržia uprostred krajiny, iba v Sabolči a v Regéci i na hraniciach.

XXVI. zákonný článok

Majetky nech sa neudeľujú mimo krajiny (:cudzincm:). Ak sú také darované alebo predané, nech sa vrátia obyvateľstvu krajiny, aby si ich odkúpilo.

XXVII. zákonný článok

Kunie kožky nech sa dávajú podľa zvyku ustanoveného kráľom Kolomanom¹⁹.

XXVIII. zákonný článok

Ak niekto bol riadnym súdom odsúdený, nikto z mocných ho nemôže brániť.

XXIX. zákonný článok

Župani nech užívajú svoje komitáty len podľa práva, ostatné kráľovské prináležitosti, totiž sudové, mýta, voly a dve časti hradských príjmov dostane kráľ.

XXX. zákonný článok

Ďalej okrem týchto štyroch jobagionov, totiž palatína, bána, dvorských županov kráľa a kráľovnej, nikto nech nedrží dve hodnosti.

XXXI. zákonný článok

Aby toto naše ustanovenie ako nariadenie bolo nami a našimi potomkami na veky zachovávané, nechali sme ho spísať v siedmich rovnakých listinách a potvrdili našou zlatou pečaťou, takže jeden odpis sa pošle pápežovi, a ten ho dá zapísať do svojho registra, druhý nech sa zachová u špitálnikov²⁰, tretí u templárov²¹, štvrtý u kráľa, piaty v Ostrihomskej kapitule, šiesty v Kaločskej (:kapitule:), siedmy u palatína.

Teda tak, aby túto listinu mali vždy pred očami, aby sa v ničom z vyššie uvedeného nezmýlili ani kráľ ani šľachtici, či iní a aby sa nesúhlasilo s omylom, aby i títo sa tešili svojej slobode a preto nám a našim potomkom zostali vždy verní a nezapreli patričné záväzky voči kráľovskej korune.

Ustanovujeme tiež, že ak by sme my alebo naši nástupcovia niekedy chceli tieto ustanovenia porušiť, tak biskupi ako aj iní služobníci a šľachtici nášho kráľovstva, všetci jednotlivo, teraz i v budúcnosti, budú môcť nám a našim nástupcom protirečiť a odporovať bez toho, aby sa to považovalo za znak nevery.

Dané rukou Klécia, dvorského kancelára a prepošta jágerského, roku 1222 od narodenia Pána; (:v prítomnosti:) ctihodného ostrihomského arcibiskupa Jána, dôstojného Ugrína, arcibiskupa kaločského; biskupov Dezidera, čanádskeho, Róberta, vesprímskeho, Tomáša, jágerského, Štefana, záhrebského, Alexandra, varadínskeho, Bartolomeja, päťkostolského, Kozmu, rábskeho, Brikcia, vacovského; v 17. roku nášho panovania.